

Turizm ve terörizm arasında gelişme gösteren ilişkiler

ÇEV. AYNUR PEHLIVAN

1990'lı yıllardaki, uluslararası turizm ve seyahat faktörünü etkileyecek şekilde gelişme gösteren terörizm olaylarının gerçek yüzünü şimdiden vermek erken olacaktır. Yine aynı yıllarda önceden yapılan araştırmalar, 1.8 milyon Amerikalı'nın yurt dışına yapacakları seyahat planlarında, gelişme gösteren bu turizm olaylarından dolayı değişiklik yaptıklarını göstermektedir.

Avrupa havaalanlarına yapılan terörist eylemleri ile Libya'ya yapılan Amerikan baskınlarının bazıları, turizm endüstrisi üzerinde korkunç derecede bir etki olduğunu göstermektedir. 1990'lı yıllarda, özellikle Batı Avrupa otel ve resort operatörleri bu gerçeğin farkındaydılar. Uluslararası turizm de büyüme gösteren gelişmeler; 100 kadar ulus üzerinde yapılan harcamalar, global silahlanmaya ve turizm endüstrisi alanına harcanan paraların iki katından daha fazla olduğunu göstermektedir. Ama diğer taraftan, seyahat modelleri ve ekonomik uygulamaları üzerine birkaç teröristin kesin ve bozucu düzeyde rol oynadığı gözlenmektedir.

Milletlerarası ve ulusal bazda şekillenen terörizm, hükümetler, devrimci ve diğer gruplar tarafından yapılan gözlemlere göre 1990'lı yıllarda ciddi boyutlarda ortaya çıkmıştır. Aslında, artık bu terörizm tehlikesi günümüzde çok aşına olduğumuz bir olgu haline gelmiştir. Bu aşinalık, terörizmin bir tehlike getirmesinden ziyade, medyaya malzeme olmasından kaynaklanmıştır. Günümüzde, terörizm politik bir şekillenme göstermişse de, aslında bu gelişmenin daha da eskilere dayandığı görülmüştür. Politik

açıdan elde edilen gelişmeler de olduğu gibi, terörizmin psikolojik etkileşimini getirdiği yaşama savaş mücadelelerinin daha da eski olduğu belirtilmiştir.

Güvensizlik konusunda hükümet tarafından gösterilen sayısız çabalar sonuçsuz kaldığı gibi ülkeye pahalıya da mal olmuştur. TWA transiti, Yunan hükümetinin Yunanistan için geliştirdiği "evine dön kampanyası", Viyana ve Roma havaalanlarındaki bombalama eylemleri, ve Atina havaalanında kayıtsız kalınan güvenlik konuları örnek olarak verilebilir.

Terörizm ve turizm arasındaki ilişki

Aslında terörizm ve turizm arasında çok makul bir bağlantı vardır. Geçmiş dönemlerden günümüze baktığımızda, seyahatin her çeşit suç ve eylemlerden yararalarak artış gösterdiği ilişkisi kurulmaktadır. Seyahat eden kişi, bildiği ve tanıdığı bölgeden ayrılp uzaklaşan kişi olarak bilinmektedir. Turist, bu ayrılışıyla masraf da yapmış olmaktadır. Dolayısıyla turistlerin yanlarında evde olduğundan daha çok para bulundurmaları ve dikkatlice harcamaları gerekmektedir. Her ne kadar turist çeken bölgelerle oteller özellikle seyahat edenleri ilgilendiriyorsa da aynı zamanda yerleşim alanlarının terörist ve suçlular için kolay bir hedef olduğu turistlere bildirilmelidir.

Tabii ki bu durum, uluslararası turizm endüstrisinin bir hain olduğu anlamına gelmez. Endüstri, aslında, tarihi koruma, ekolojik himaye ve ahlaki davranışların artış gösterdiği durumlarda arzu edilir bir hale getirilmiş olur. Ancak

Turizm, karşılıklı sosyo-ekonomik ve yöresel gerginlikler, değişkenlik gösteren politikalar ve etnik olaylarla toplumsal gelişim için de aşırı derecede nazik olan bir endüstridir.

Aynur Pehlivan, Anadolu Üniversitesi Eskişehir Meslek Yüksekokulu'nda İngilizce dersi okutmaktadır.

Linde K. Richer ve William L. Waugh Jr., "Terrorism and Tourism as Logical Companions", Tourism Management, 1986.

Endüstriye uygun bir görünümde turizmin gelişme göstermesini görmek, endüstrinin karşı konulamaz talebine karşı bir öneri olarak kabul edilmemeli.

Dolayısıyla, turizm geliştirilebilir mi? sorusunu hükümetler sık sık soru durumunda kalırlar. Bazen de, hedef pazar, elde edilen kâr, ya da sayısı ve türü ne olursa olsun bir aksilik olmaksızın, yerleşimi sağlanan turistler için bile manevralıklı ya da bir anlamda, akla yatkın soruları asla sormazlar. Bütün bunların yerinde, Belize de seri şekilde uygulanan Amerikan yardımında olduğu gibi, turizmin önem çabucak hem de kâr getirebilecek şekilde gelişme göstermesi için neler geliştirilebilir gibi basit düzeyde sorular sorarlar.

Diğer taraftan terörizmden yaralanma durumunun artmasına sebep olan tuhaflar ve tehlikeler doğal olarak göz önünde bulundurulmazlar. Dolayısıyla günümüze gelen problemler artış gösterdiğinde, endüstri alanında beklenen başarıya ulaşmak için daha da çaba göstererek pazarlamayı sağlamak hedef olmalıdır.

O halde, turizm, karşılaştığımız sosyo ekonomik ve yöresel gerginlikler, değişkenlik gösteren politikalar ve etnik tarihi olaylarla toplumsal gelişim için de bir dereceye nazik olan bir endüstridir. Bazen bu durum Kanada ve Britanya da bulunan Fransızlar ya da İspanya'nın Basque ile ayrı düşmesi örneklerinde olduğu gibi şekillenmeler sergileyebilir. Ama yine de, böylesi kargaşaların, 1969'da Malaysia'da, son 20 yıl süresince Kuzey İrlanda'da ve 1990 öncesi Srilanka'da olduğu gibi olayları tımandığı unutulmamalıdır. Londra kulesinin bombalanması gibi durumlar hariç, turistler nadiyen de olsa riski göze alırlar ve turist yerleşim bölgesi olmayan beldeleri ziyaret ederler. Bundan dolayıdır ki hükümetler, otelleri döşeyerek ya da yerel yerleşimlere cevap verecek düzeyde gelişme sağlayarak turizmden döviz kazanma umuduyla cazibe kazandırır.

O halde terörizm ve turizm konularında neyin yeni olduğuna bakalım. Bugün üçte biri Amerikalı olan, her geçen gün daha da uluslararası turist huyiyetini kazanan turistler turizmin tesadüfi kurbanları değildir, tam tersine hedef kurbanlardır.

Kendi başına kitle turizmi, Kalifornia ve Carnel de ki belediye seçimleri ile Philipinler ve Güney Kore'de ki millî hükümetlerin turizmin gelişme göstermesinde sunulan öneriler ve karşıtları arasında çatışmalar doğurması sonucu, birer politik olaylar şekline dönüşmektedir. Turistlere karşı yoğunlaşan terörizm saldırıları, dünya üzerinde merkezi ve uluslararası bir seyahat anlayışının politik çevrelerce değişmesi sonucu kayma göstermiştir. Avrupa ve Amerika'da milyonlarca ziyaretçi tehdit edilmekte ve de trilyonlarca dolarla tehlike de olan turistler hayati önem taşımaktadır.

Uluslararası turistlerin teröristlerce neden ve nasıl böylesine cezbedildiklerini anlamak için, terörizmin temel ihtiyaçlarının nasıl karşılandığını ve turizmin bu ihtiyaçlara ne kadar cevap verdiğini tespit etmek, görmek önem kazanmaktadır.

Turizm ve terörizmin objektifleri

Turiste sağlanan imkânlar, terörist zulmünün akla en yatkın hedefleridir. Çünkü, bunlar teröristlerin yapmak istediklerine güvenirlilik kazandırır ve fırsat verir. Ulaşım imkânlarının rahatlığı, özellikle yabancı turistler için uluslararası havaalanlarını silah kaçırma amaçlı veya kaçma aracı olarak kullanmayı sağlar. Uluslararası havaalanı imkânlarına veya için de gerçekleşen terörist saldırılarının sıklığına karşı alınan önlemler sonucu, terörist örgülerince böylesi imkânlar cazibesini yitirmiş ve bu da gerçek anlamda bir delildir.

Yabancı dil konuşan ve yabancı görünümde olan pek çok sayıdaki turist, uluslararası teröristler için bir zemin hazırlar. Turistik bölgelerde nispeten ser-

Üçüncü dünya turizm gelişimine de baktığımızda; turizm endüstrisinin gösterdiği gelişime birlikte şiddet ve zulüm olaylarını da problemler olarak beraberinde getirdiğini gözlemlemekteyiz.

best olan hareketlilik ve yerli nüfus farklılığı yerli turist gruplarının serbestçe çalışmalarını arttırır. Büyük çapta görülen festival ve kültürel etkinlikler gibi turistik aktivitelere ve turistik beldelere yapılan saldırılarda, insanların çoğunun konsantrasyonu sonucu, hem bir zemin hazırlanmış aynı zamanda hem de bir hedef belirlenmesi yapılmış olur. Nispeten büyük çapta tutulan finansal mukaveleler, özellikle döviz olarak para transferini kolaylaştırır. Ve bir bölge içindeki turistlerin ya da diğer insanların faaliyetlerini yasaklamak için, polisin gösterdiği kaygı anti-terörist uygulamalara ve etkileyici içi güvenlik önlemlerine karşı koyulmaktadır.

Terörist örgütlerin izledikleri hedefler

Terörist örgütleri motive edebilecek çok sayıda lojistik ya da personel konuları vardır. Aslında silah depolarının, bankaların, doktorların muayenehanelerinin, yapılanmakta olan binaların, askeri silahlarla diğer araç ve gereçlerin soyulmasında artış görülmesi, politik amaçlı terörist faaliyetlerinin yakın olduğunun en iyi göstergelerinden bazılarıdır. Para, silah ve cepaneler, tıbbi malzemeler, patlayıcı ve toplanılan diğer malzemeler teröristlerin eylemlerinde gerekli olan diğer faktörlerdir.

Teröristler, genelde fidye talebinde bulunmakla beraber aynı zamanda yakalamıpta serbest bırakılan teröristlerin gereksinimlerini de karşılamayı hedeflerler. Personelin rehlin tutulması ekseriye terörist örgütlerin başvurduğu bir çaredir. Suçluların tahliye edilmeleri morallerini düzelttiği kadar, örgütün gücünü de korumuş olmaktadır.

Turistik bölgeler, teröristlerin beklenilen ihtiyaçlarını karşılamak için arayıp bulmada izledikleri mantıklı hedeflerdir. Gelişen çoğu uluslarda, turist tatil beldelerinin bir çoğunun yerleşimi zengin bölgelerde sağlanmaktadır. Bankalar, doktorlar ve bu bölgedeki diğer ser-

visler o ulusun sundukları içinde en iyilerinden olabilirler. Diğer turistlerle karışarak uyum sağlayan yabancılar için gösterilen faaliyetler kesinlikle daha iyidir. Turistler, genelde kendi kendilerini saldırıma konusunda daha istekli, şüphe uyandıracak faaliyeti göstermede daha az özenli, ama yüksek oranda para ve pahalı eşyaları taşımada daha yoksul dikkatliyidiler.

Tatil bölgeleri, ulusun sosyo-ekonomik ve politik üstünlüklerinin varolması anlamında, yüksek kazanç için daha büyük potansiyelden dolayı basitçe elde edilen özel hedefler olmaktadır. Ulus fakirleştikçe benzeri suçlar ve terörist faaliyetler artış gösterecektir. Bu da turist ve diğer zengin bölgelerin cazibeli hedeflerini karşılamış olacaktır. Bu bölgelerde polis ve askeri korumanın daha güçlü olması halinde, halihazırda bir şiddetin bile yer almadığı yaya ve otomobil trafiğini engelleme ya da bilinmeyen nedenle insanları gözetim altında tutma konusunda daha da bir tereddüt doğmuş olacaktır.

Terör örgütlerinin stratejik hedefleri

Bir terörist örgütün politik hedefleri daha kolay sınıflandırılabilir. Grubun esas hedeflerini aşmak için kullanılan araçlar genelde şöyle kategorize edilebilir :

- örgütsel faaliyetler,
- reklam, ceza,
- provokasyon,
- bozma ve,
- alet olarak kullanılan avantajlar.

Turistlere yapılan saldırılar, teker teker ya da gruplar halinde bütün bu hedefleri başarıyla sonuçlandırmak için kullanılmış olabilir.

Terörist faaliyetleri, teröristlerin gizlenebildikleri büyük ölçüde transit geçişlerle yabancı kitlelerin bulunduğu bölgelerde daha kolayca gerçekleştirilir. Aynı zamanda, özellikle geceleri yüksek

Bugün üçte biri Amerikalı olan ve her geçen gün daha da uluslararası turist hüviyeti kazanan turistler turizmin tesadüfî kurbanları değillerdir; tam tersine hedef kurbanlarıdır.

üzeyde sosyal ve ekonomik faaliyetlerde bulunulması, ve de genelde kitlelerin yüksek konsantrasyonu temin edilmeğe çalışılmıştır. Yabancı turistlere yapılan saldırılar, teröristlerin politik amaçlarının yasallaşması ve morallerinin düzelmesi bakımından kitleyi yabancılaştırmak için verilen destekler, yerli hedefler üzerine yapılan saldırılardan daha az olmaktadır. Amerikalılar, İsraililer, ve İngilizler uygulanan terörist zulmünde belli de dünya üzerinde en çok hedeflenen ülkelerdir. Teröristler, popüler des- teğe yol açtığı kadar suçsuzluklarını da kanıtlamak için, yaptıkları zulümleri de yasallaştırmak isterler. Sergiledikleri zu- lüm olaylarında ideolojik olarak haklı sebepler göstermekle, suçsuz oldukları- nı da kanıtlamayı başarmışlardır.

Turistik bölgelere yapılan saldırılar, aynı zamanda gelişen olaylar üzerinde haber içeriklerini kontrol etmek için yet- kileri sınırlandırır ve basın dikkatini çe- ker. Politik tehdit ve propoganda mesaj- ları turistlerin kendileri tarafından veya konsolosluk imkânları vasıtasıyla kendi hükümetleri tarafından ifade edilirler. Böy- ce, tanıtma hedefi, yerli haber içeri- ğinin etkili bir şekilde kontrol edilebil- diği uluslarda hatta başarıyla sonuçlanır.

Yüksek oranda yerleşim problemi ya da işsizlik sorunu ile sonuçlanan terörist faaliyetleri, teröristlerin haklı çıkmala- rını zorlaştıracığı gibi popüler destekte teröristleri yabancılaştıracaktır.

Teröristler aynı zamanda, zulüm ola- yları için hükümeti provoke etmeğe ba- şarılılar. Turistler, özgürce seyahat etmek ve sosyal ve politik baskılardan uzak ol- mak için tatil beldelerinin etkisinde ka- lıp, cezbolunurlar. Kendi ülkelerinde yay- gın olmayan vize uygulaması ve sosyal faaliyetler sunan tatil yörelerine çekilen turistlerde olduğu gibi, yerel kanunların ihmalkâr polisinin zorlaması ile zaman zaman suç işlenmesine yardım edilir. Sayısız eylemlerde bulunan teröristler, ye- rel otoriteler tarafından defedilebilirler.

Terör örgütlerinin ideolojik hedefleri

Çoğu gelişmiş ya da gelişme göste- ren ülkelerin turizm endüstrisine bak- tığımızda; sosyo-ekonomik ve politik yönleriyle kontrol edildiklerini ve yö- netildiklerini görmekteyiz.

Bundan başka, üçüncü dünya turizm gelişimine de baktığımızda; turizm en- düstrisinin gösterdiği gelişimle birlikte şiddet ve zulüm olaylarını da problemler olarak beraberinde getirdiğini gözlem- lemekteyiz.

Bir anlamda Amerikan kültürünün turizm endüstrisinin gelişimi esnasında büyük zarar gördüğünü de unutmama- lıyız. El sanatları ya da benzeri sanatsal faaliyet ve becerilerin eksikliği sonucu, basit anlamda da olsa bir ülkenin kültü- rünü nasıl etkilediğini sayılabilecek di- ğer sebeplerden biri olarak ele almalıyız.

Sonuç

Sonuç olarak, terörizm ve turizm ara- sındaki ilişkiye baktığımızda; problemin yeni olduğu değil, ama yarın öbür gün politik ya da ekonomik sorunlarımız gi- bi karşımıza dikileceği boyutunun kaçır-ılmaz olduğudur. O halde sektörün kontrol altına alınması ya da güvenliğin artırılmasından ziyade direk problemin üze- rine etkili bir şekilde gidilmeli ve deneti- mde tutulmalı. Bu denetim nasıl sağ- lanmalı? sorusu da şu maddelerle yanıt- lanmış olacaktır ;

- niçin özellikle turizme kolayca dar- be vurulduğu değerlendirilmeli,
- turizm sektöründe karşılaşılabili- necek risklere ve acil durumlara karşı ön- ceden önlem alınmış ve hazırlıklı olun- malı,
- turizmi daha az tartışmalı bir konu haline getirecek bir felsefe izlenmeli
- turistlere yönelik terörizmi önle- mek için özel sistemler geliştirilmeli ve ilk kez oldu demeden derhal mücade- lede bulunulmalı. □

Teröristler, genelde fide talebinde bulunmakla birlikte, aynı zamanda yakalanıpta serbest bırakılan teröristlerin gereksinimlerini karşılamayı hedefler. Personelin rehlin tutulması ekseriye terörist örgütlerin başvurduğu bir çaredir.